

GENÇLİK, HALK VE “ESKİ NESİL”

28 Nisan ve sonraki günler gençliğin şeref sayfalarına geçecek davranışları olarak çok övüldü, ama bu gençlik hareketinin anlamı üzerine de yeteri kadar duruldu mu bilmem. Gençlik, kanunsuz hareketleriyle meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı başkaldırmış, demokratik hak ve hürriyetleri savunmuş, ordumuzun müdahalesiyle birlikte bu zorba idareyi ortadan kaldırmakta etkili olmuştu. Bu belirtildi ve doğrudu elbet. Ama bence gençliğin bu davranışının daha bir başka anlamı, önemi de vardı. Gençlik düşünce ve davranışlarıyla bağımsızlığa erişmiş, kendi kafasıyla olayları, kişileri değerlendirmeye başlamış ve kendi kafasına göre doğru, haklı bulduğu yönde korkusuzca harekete geçmişti. Gençlik artık memleketin durumu hakkında palavra edebiyatına, sürekli propagandalarla şişirilmiş politik kişilerin “büyüklüğüne” kanmıyor, gerçekleri görüyor ve inanmadıklarına karşı, bunlar ne kadar nüfuzlu ve kudretli olurlarsa olsunlar, direnmek cesaretini kendinde buluyordu.

Zamanında biz de gençlik hareketleri görmüştük, ama o hareketler resmi propagandaların iğvasına kapılmış bir kısım gençlerin parti ocaklarında tertiplenip tahrik olunan, göstermelik “gençlik nümayişleri” idi. Kanun yolundan susturulamıyan yayın ve aydınları kanunsuz yollardan sindirmek ve bunu da “gençlik hareketi”ne mal etmekti gaye. Matbaalar basıldığı, Ankara’da üniversite kapılarının zorlandığı, Rektörün şahsına saldırdığı zaman beni en çok üzen nokta bu hareketlerin gerici, zorba niteliği kadar, hatta ondan da fazla, bu gençlerin politika oyunlarına âlet olmalarıydı. O gösteriler, 28 Nisan ve sonraki günlerde İstanbul ve Ankaradaki yüksek öğretim gençliğinin hareketleri gibi gençliğin kendi içinden doğma, hür, inançlı hareketler değildi. O kuşağın gençliğine haksızlık etmemiş olmak için, çoğunluğun o hareketlere katılmadığını, yiğit bir azınlığın ise bütün baskılara rağmen doğru bildiğini savunmaktan çekinmediğini belirtmeliyim.

27 Mayıs öncesi hareketleriyle bugünkü genç kuşak sosyal rüştünü ispat etti; bağımsız, cesur, ilerici bir kuvvet olarak toplum hayatında yerini aldı. Bundan böyle, toplumdaki kuvvetler dengesinin hesabını yaparken gençliği hesaba katmamak mümkün değildir artık.

11 Kasım 1962 günü “Rüya” Salonu merdivenlerinde ve kapısında bir avuç üniversite genci emekçi arkadaşlarıyla yan yana, omuz omuza zorba güruha karşı direnir, hırpalanırken bugünkü aydın gençliğin bir başka vasfı üzerinde de düşündüm. Bu gençler ve o gün orada olsaydılar aynı şeklide hareket edeceklerinden şüphe etmediğim sayıları belirsiz diğer arkadaşları, aydınların halkçılık anlayışında yeni bir ileri adım daha attıklarını gösteriyordu. Kendileri bunun ne derece farkındaydılar bilmem ama davranışlarının objektif anlamı buydu. Bu gençler halkla, emekçilerle beraberdiler; halkçılık anlayışları “halka inmek”, “halkın meselelerine eğilmek” safhasını aşmış, daha ileri gitmiş görünüyordu. “Halka inmek, halkın meselelerine eğilmek” sözlerinde aydının kendisini halktan ayrı ve halka üstün gördüğü anlamı

gizlidir. Oysa gerçek halkçılık, halkla, emekçi yığınlarla beraber olmak, kendini onların safında onlardan biri gibi duymak, kendi geleceğini, emellerini, halkın geleceği ve emelleriyle birlikte, onun ayrılmaz bir parçası gibi düşünmektir. Kısacası gerçek halkçılık, halkla, emekçi kütlelerle mukadderat birliği etmektir.

Sonra bir gençle tanıştım. Aydın, uyanık, memleket sever, ilerici, heyecanlı ve kuşkulu bir gençti. Günün konusu toplantıdan, ilericilik-gericilikten söz ettik. Kafası işler, inançlı, cesur görünüyordu. Toplum meseleleriyle, memleket gerçekleriyle ve geleceğiyle çok yakından ilgiliydi, ama bir tedirginliği, bir kuşkusu vardı. Anlamıştım, aldatılmaktan korkuyordu.

Daha yaşlı kuşakların, ortada birer şöhret gibi boy gösteren kişilerin gençliği yanıltmasından kuşkuluyor, ama “eski nesil”den olmam dolayısıyla bana karşı nezaketsizlik etmemek için bunu açıkça ifade edemiyordu. Bunu sezince meseleyi ben açığa vurdum. “Evet, dedi, gençliğin artık aldatılmaya tahammülü yok. Anlamamız lâzım, genciz; inanmak, tutunmak istiyoruz: sonra bakıyoruz, tuttuğumuz şey elimizde kalıyor. Aldatıldığımızı görürsek emin olun gençliğin tepkisi çok şiddetli olacaktır”.

Ben de şüphe etmiyordum; bu sefer de demokrasi denemesinde, kalkınma, devrimcilik, ilericilik iddialarında gençlik aldatılmak istenildiğini anlarsa tepkisi şiddetli olacaktır. O gence gücenip “Yok öyle şey!” demedim. “Haklısınız” dedim. Yüzde yüz, mutlak, körü körüne inanmak ve bağlanmak olmaz. “Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım” değil, “Gözlerimi dört açarım, vazifemi yaparım”dır doğrusu. Uyanık, tetikte olacak, aklını işleteceksin; kişileri, akımları, programları, ileri sürülen tezleri bilimin aklın, gerçeklerin halkın yararına olmanın mihengine vuracak, yolunu öyle seçecek, öyle inanacak ve ona göre davranacaksın. Bu, aksi yönü engelleyen bir kuşkuculuk değildir. Tereddütler, “Acaba?”lar içinde bunalıp, bocalayıp, “Aman yanılmayayım” endişesiyle hiç bir harekette bulunmamak kuşkuculuk değil. Bu bilimde metodolojik kuşku (doute methodique) denilen cinsten bir kuşku. Yani, gerçekleri, objektif kıstasları, rasyonel usulleri göz önünde tutacak, gerek başkalarının, gerekse kendinin hareketlerini buna göre değerlendirip karar vereceksin. “Kuşkulu bir inanç”. Prensip bu. Kişiler hakkında nasıl mı karar vereceksin? Hayatlarına bakarak. Bir insan yaşadığı hayatın insanıdır. Doğru bulduğumuz fikirleri öyle benimsemiş, öyle içimize sindirmiş olmalıyız ki, bunlar davranışlarımızı biz farkında olmadan dahi etkilemeli, tâyin etmeli, yöneltmelidir. Denilebilir ki, bir anlamda, “şahsiyet”in de bir üst ve alt yapısı vardır; yani, bir aklımızla, mantığımızla doğru bulduğumuz, düşünüşümüze konu olan fikirler vardır, bir de belirli objektif şartlar altında belirli uyancılara karşı yaptığımız tepkileri tâyin eden, düzenleyen değerler, inançlar vardır. Bir kişinin gerçek şahsiyet yapısının çizgilerini, vasıflarını bu ikinciler tâyin eder. Aklın konusu olan fikirleri, sinir sistemimizin uyarıcılara karşı yaptığı hissi ve hareki tepkileri düzenler hale getirdik mi, bu fikirlere göre davranış biz de itiyad halini aldı mı, o zaman bu fikirler gerçekten yaşanan fikirler olur. Ama o zaman da fikirler, fikir olmaktan çıkıp fizyolojik bir kuvvet, maddi kuvvet niteliğini kazanır. Bu da diyalektik bir olaydır.

Kişiler için böyle olduğu gibi kütleler için de böyledir. Belirli fikirler büyük sayıda insanları, kütleleri kavratmış, onların davranışlarını yönelttiği zaman, kütlelerin

örgütlenmesinde, sosyal mücadeleye geçmesinde büyük rol oynarlar; fikirler artık fikir seviyesinde tartışılmaktan çıkıp bir sosyal kuvvet niteliğini kazanır. Sosyal-politik hareketlerde ideolojilerin, sloganların önemi bundandır.

Vatan, 19 Kasım 1962